

Robert Kowalak

Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
Wydział Zarządzania, Informatyki i Finansów
Katedra Rachunku Kosztów, Rachunkowości Zarządczej i Controllingu
robert.kowalak@ue.wroc.pl

INFORMACJA DODATKOWA W ANALIZIE FINANSOWEJ PRZEDSIĘBIORSTWA

Streszczenie: Celem artykułu jest zaprezentowanie możliwości wykorzystania informacji dodatkowej sprawozdania finansowego w analizie finansowej. W artykule zastosowano następujące metody badawcze: analiza piśmiennictwa, studium przypadku, indukcja, dedukcja. Artykuł przedstawia koncepcję wykorzystania elementu sprawozdania finansowego, jakim jest informacja dodatkowa. Ukazane jest również zastosowanie informacji dodatkowej w analizie finansowej. Autor przedstawił własną koncepcję wykorzystania tego elementu sprawozdania finansowego w analizie finansowej.

Słowa kluczowe: analiza finansowa, wskaźniki finansowe, informacja dodatkowa.

Wprowadzenie

Głównym celem artykułu jest przedstawienie możliwości wykorzystania informacji dodatkowej w analizie finansowej. Celami szczegółowymi są: zaprezentowanie elementów informacji dodatkowej, wskaźników finansowych, które można wykorzystać w analizie finansowej oraz ocena kondycji finansowej wybranej spółki na podstawie jedynie informacji z not uzupełniających do bilansu oraz rachunku zysków i strat.

Badania nad wykorzystaniem informacji z not uzupełniających były prowadzone zarówno w szerokim, jak i wąskim zakresie. W szerokim zakresie polegało to na zbadaniu zagadnienia analizy finansowej w celu ustalenia i powzięcia problemu badawczego, jakim jest zastosowanie informacji dodatkowych (not uzupełniających) w ocenie kondycji finansowej przedsiębiorstwa. W wąskim zakresie przeprowadzono czynności badawcze nad działaniami występującymi

w konkretnym przedsiębiorstwie. Przedstawione w artykule zagadnienia zostały opisane na podstawie oceny kondycji finansowej spółki giełdowej z zastosowaniem informacji dodatkowych ze sprawozdania finansowego.

Wykorzystane metody badawcze obejmują analizę literatury w zakresie sprawozdawczości finansowej i analizy finansowej, indukcję, dedukcję oraz analizę studium przypadku. Badania przeprowadzono według następujących etapów: rozpoznano przedmiot badania, opracowano efekty badania, a następnie skonfrontowano wyniki badania z praktyką. Efektem badań była analiza informacji dodatkowej będącego elementem sprawozdania finansowego spółki giełdowej.

1. Zakres informacji dodatkowej według ustawy o rachunkowości

Informacja dodatkowa jest jednym z podstawowych elementów rocznego sprawozdania finansowego, którego celem jest pozwolenie odbiorcy rocznego sprawozdania finansowego na jego lepsze zrozumienie, a także dostarczenie informacji opisowych nieujętych w innych elementach rocznego sprawozdania finansowego. Niezależnie od tego, czy roczne sprawozdanie finansowe jest sporządzane według zasad ujętych w ustawie o rachunkowości czy zasad zawartych w Międzynarodowych Standardach Rachunkowości, informacja dodatkowa do sprawozdania finansowego zawsze zawiera trzy podstawowe grupy informacji [Ambroziak, 2010, s. 55-56]:

- informacja o tym, czy podmiot sporządzający roczne sprawozdanie finansowe bazował na zasadach zawartych w ustawie o rachunkowości czy tych przedstawionych w Międzynarodowych Standardach Rachunkowości oraz informacja o stosowanej przez podmiot polityce rachunkowości,
- informacje uzupełniające dotyczące bilansu, rachunku zysków i strat, rachunku przepływów pieniężnych oraz zestawienia zmian w kapitale własnym, których celem jest wyjaśnienie i pozwolenie na lepsze zrozumienie informacji zaprezentowanych w tych dokumentach,
- informacje rozszerzające, których nie prezentuje się w innych elementach rocznego sprawozdania finansowego, a mają istotne znaczenie dla odbiorcy tego sprawozdania (np. informacje o kosztach rodzajowych, gdy podmiot sporządza rachunek zysków i strat, stosując wariant kalkulacyjny, czy informacje o połączeniach, jakie zostały przeprowadzone w roku obrotowym objętym rocznym sprawozdaniem finansowym).

Ustawa o rachunkowości dzieli informację dodatkową do sprawozdania finansowego na dwa elementy. Pierwszym elementem jest wprowadzenie do sprawozdania finansowego, w którym są zawarte najbardziej podstawowe in-

formacje dotyczące podmiotu sporządzającego roczne sprawozdanie finansowe, jak jego nazwa lub okres objęty rocznym sprawozdaniem finansowym. Dodatkowo wprowadzenie do sprawozdania finansowego zawiera informacje o połączeniach przeprowadzonych przez jednostkę, omówienie kontynuacji działalności oraz całą politykę rachunkowości, na podstawie której jest sporządzane roczne sprawozdanie finansowe. Drugim elementem informacji dodatkowej do sprawozdania finansowego są dodatkowe informacje i objaśnienia. W tej części są zawarte informacje wyjaśniające informacje ujęte w pozostałych elementach rocznego sprawozdania finansowego, proponowany przez podmiot podział osiągniętego zysku lub plan pokrycia straty oraz wszelkie pozostałe informacje nieujęte w pozostałych elementach rocznego sprawozdania finansowego, a mające wpływ na ocenę sytuacji finansowej podmiotu. Dodatkowo należy pamiętać, że informacje zawarte we wprowadzeniu do sprawozdania finansowego oraz w dodatkowych informacjach i objaśnieniach mogą być prezentowane w sposób bardziej szczegółowy niż przedstawiony w ustawie o rachunkowości, jeżeli jest to niezbędne ze względu na specyfikę działalności prowadzonej przez podmiot [Dreliszak, Kania, 2009, s. 6-7].

Najczęściej spotykane noty dotyczące bilansu w informacji dodatkowej do rocznego sprawozdania finansowego dotyczą:

- zmiany stanu wartości niematerialnych i prawnych,
- zmiany stanu rzeczowych aktywów trwałych,
- struktury własnościowej rzeczowych aktywów trwałych,
- inwestycji w jednostkach powiązanych,
- struktury terminowości należności i zobowiązań,
- struktury walutowej należności i zobowiązań,
- struktury własnościowej kapitału zakładowego,
- propozycji co do podziału zysku lub pokrycia straty za rok obrotowy,
- kredytów i pożyczek,
- rezerw.

Przykładowo, nota dotycząca zmiany stanu wartości niematerialnych i prawnych przedstawia, jakiego rodzaju wartości niematerialne i prawne występują w przedsiębiorstwie, które uległy zwiększeniu, zmniejszeniu, nabyciu lub likwidacji.

Noty uzupełniające do rachunku zysków i strat najczęściej obejmują:

- strukturę geograficzną przychodów ze sprzedaży,
- strukturę rzeczową przychodów ze sprzedaży,
- strukturę kosztów działalności operacyjnej,
- strukturę pozostałych przychodów i kosztów operacyjnych,
- strukturę przychodów i kosztów finansowych.

Natomiast nota prezentująca strukturę geograficzną przychodów ze sprzedaży może przedstawiać, w jakich obszarach geograficznych zostały one wygenerowane. W zależności od skali działalności podmiotu gospodarczego, a także od przyjętego poziomu szczegółowości, obszary geograficzne mogą być prezentowane w podziale na:

- kraj,
- inne kraje Unii Europejskiej,
- kraje spoza Unii Europejskiej.

2. Analiza finansowa z zastosowaniem informacji dodatkowej

Roczne sprawozdania finansowe są głównym źródłem informacji dla analiz dotyczących oceny kondycji finansowej przedsiębiorstwa. Ich odbiorcy sami podejmują decyzje, które z nich są najważniejsze przy sporządzaniu raportów niezbędnych w zarządzaniu jednostką gospodarczą. Zapotrzebowanie na informacje ze sprawozdań finansowych jest coraz większe, a więc analitycy powinni wykorzystywać te, które pochodzą nie tylko z bilansu lub rachunku zysków i strat.

Analiza finansowa informacji dodatkowych pozwala odbiorcy przede wszystkim na bardziej szczegółową identyfikację głównych kategorii aktywów i pasywów oraz przychodów i kosztów, które wpływają na działalność jednostki gospodarczej. Informacje, które może uzyskać odbiorca zależą głównie od sposobu prezentacji oraz szczegółowości not objaśniających dotyczących bilansu oraz rachunku zysków i strat.

Analitycy finansowi, przygotowując odpowiednie raporty związane z kondycją finansową przedsiębiorstwa i wykorzystując informacje ze sprawozdań finansowych, stosują zazwyczaj trzy podstawowe metody analizy, są to:

- analiza struktury,
- analiza dynamiki,
- analiza wskaźnikowa.

Wszystkie trzy metody mogą być wykorzystane w analizie finansowej z wykorzystaniem informacji dodatkowej. **Analiza struktury** pozwala określić udział elementów składowych w badanym obszarze. Badając strukturę informacji dodatkowej, jest możliwe określenie np. udziału sprzedaży krajowej w całkowitej sprzedaży, udziału kosztów danego rodzaju w całkowitych kosztach. Uzyskanie takich informacji pozwala na identyfikację kluczowych elementów jednostki, jak podstawowe źródła finansowania, podstawowe obszary działalności lub stwierdzenie, jaki wpływ na wynik finansowy jednostki ma podstawowa

lub pozostała działalność operacyjna. Analityk z zastosowaniem informacji dodatkowej ma możliwość porównania wyników przedsiębiorstwa z innymi podmiotami i na tej podstawie jest możliwe określenie m.in. charakterystycznych struktur danej kategorii w danej branży lub określenie, jak duży jest udział danej pozycji w strukturze, np. przychodów ze sprzedaży podmiotów mocnych finansowo w przeciwieństwie do jednostek zagrożonych upadłością. Dzięki takim analizom można oszacować ryzyko działalności gospodarczej. Możliwe jest przeprowadzenie analizy struktury na różnym poziomie szczegółowości z uwzględnieniem hierarchicznej zależności między elementami, co umożliwia stopniowe dochodzenie do szczegółowych elementów danych zjawisk ekonomicznych (np. analiza struktury własnościowej aktywów, struktura własnościowa kapitału podstawowego) [Nowak, 2008, s. 47-48].

Dokonując **analizy dynamiki** różnych kategorii informacji dodatkowej, analityk finansowy ma na celu wyłonienie informacji dotyczących kierunku, tempa, a także intensywności zmian, które wystąpiły w stosunku do okresu poprzedniego lub podstawowego (bazowego). Informacje o tym, jak zmieniły się dane pozycje z informacji dodatkowej pozwalają odbiorcy na określenie prawdopodobnych przyczyn tych zmian, co pozwala na dokonanie oceny, czy np. zmiany są spowodowane dalszym rozwojem podmiotu lub wyprzedają majątku w celu spłaty zobowiązań albo ustalenie, czy wzrost zysku jest spowodowany tylko wzrostem przychodów, redukcją kosztów lub obiema przyczynami jednocześnie.

Analiza wskaźnikowa polega na obliczeniu odpowiednich wskaźników finansowych, które przedstawiają, jak kształtuje się dane zjawisko finansowe w odniesieniu do innego, merytorycznie powiązanego zjawiska ujętego w informacji dodatkowej. Istotne jest również ustalenie, czy występują wartości graniczne, których nie należy przekraczać ze względu na zagrożenie upadłością.

W przypadku analizy wskaźników finansowych budowanych na bazie informacji dodatkowej, stosuje się klasyczny podział na wskaźniki: płynności, rentowności, sprawności i zadłużenia.

Wskaźniki rentowności stanowią relację wyniku finansowego w stosunku do odpowiednich kategorii, które generują ten wynik. Oblicza się je według formuły:

$$\frac{\text{wynik finansowy}}{\text{podstawa odniesienia}}$$

Ze względu na to, że wyróżnia się wskaźniki rentowności sprzedaży, aktywów i kapitałów, informacji do ich obliczenia należy szukać w notach uzupełniających do bilansu i rachunku zysków i strat. Wskaźniki rentowności sprzedaży

mogą dotyczyć analizy rentowności operacyjnej poszczególnych regionów sprzedaży lub rentowności sprzedaży grup asortymentowych.

Wskaźniki płynności mają na celu ocenę, w jakim stopniu przedsiębiorstwo jest w stanie w terminie regulować swoje zobowiązania krótkoterminowe (zobowiązania do 1 roku oraz zobowiązania długoterminowe, które należy spłacić w danym roku) [Bragg, 2010, s. 101]. Literatura przedmiotu wyróżnia trzy poziomy płynności: I stopnia, II stopnia i III stopnia.

Informacja dodatkowa dostarcza szczegółowych informacji o należnościach i zobowiązaniach krótkoterminowych, które pozwalają na bardziej szczegółową analizę wskaźników płynności. Strukturę czasową należności i zobowiązań krótkoterminowych można przedstawić w następujący sposób:

- 0-60 dni,
- 61-90 dni,
- 91-180 dni,
- 181-360 dni,
- powyżej 360 dni.

Wskaźnik płynności wykorzystujący obie pozycje bilansowe może mieć następującą postać:

$$\frac{\text{należności krótkoterminowe o terminie wymagalności } x}{\text{zobowiązania krótkoterminowe o terminie wymagalności } x'}$$

gdzie:

x – termin wymagalności.

Wskaźniki płynności mogą również uwzględniać strukturę walutową należności i zobowiązań krótkoterminowych. Każda waluta ma inne ryzyko walutowe, co może wpłynąć na płynność. Wówczas wskaźnik płynności można analizować, badając relację należności krótkoterminowych do zobowiązań krótkoterminowych w danej walucie.

Wskaźniki sprawności badają relację przychodów ze sprzedaży do danego składnika zasobów (wskaźniki obrotowości) lub relację składnika zasobu pomnożonego przez liczbę dni badanego okresu do przychodów ze sprzedaży (wskaźniki cyklu). Komunikują też, jaka część przychodów ze sprzedaży jest generowana z danego zasobu. Informacja dodatkowa może posłużyć do bardziej szczegółowej analizy aktywności przedsiębiorstwa. Zarówno należności krótkoterminowe, zapasy, jak i zobowiązania krótkoterminowe mogą być analizowane w różnej strukturze czasu [Kowalak, 2008, s. 140].

W przypadku analizy zadłużenia ocenia się źródła finansowania przedsiębiorstwa. Można ocenić, w jakim stopniu jednostka gospodarcza jest finansowa-

na kapitałem własnym, a w jakim kapitałem obcym (długo- i krótkoterminowym). Informacja dodatkowa dostarcza istotnych informacji związanych ze strukturą własnościową udziałów lub akcji.

3. Studium przypadku wykorzystania informacji dodatkowej w analizie finansowej

W celu zobrazowania możliwości zastosowania informacji dodatkowej w analizie finansowej, zostanie zbadana spółka giełdowa zajmująca się produkcją gier komputerowych, dystrybucją i działalnością wydawniczą na terenie Polski oraz globalną cyfrową dystrybucją gier. W artykule zostaną przeanalizowane wybrane składniki informacji dodatkowej do bilansu oraz rachunku zysków i strat badanej spółki. Będą to:

- analiza rzeczowych aktywów trwałych,
- analiza przychodów ze sprzedaży.

Zmiany zachodzące w rzeczowych aktywach trwałych prezentuje tabela 1.

Tabela 1. Analiza pozioma struktury zmiany stanu rzeczowych aktywów trwałych (%)

Wyszczególnienie	Grunty	Budynki i budowle	Maszyny i urządzenia	Środki transportu	Pozostałe środki trwałe	Środki trwałe w budowie	Razem
Wartość bilansowa brutto na dzień 1.01.2014	2	66	26	6	1		100
Zwiększenia		5	57	32	1	5	100
Zmniejszenia	3	79	14	2	1	1	100
Wartość bilansowa brutto na 31.12.2014		34	49	16	1		100
Umorzenie	26	65	9				100
Wartość bilansowa netto na 31.12.2014		41	34	24	1		100

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdania finansowego.

Z tabeli 1 wynika, że na początku roku dominowały budynki i budowle z 66% udziałem. Największe zwiększenia w badanym okresie zanotowały maszyny i urządzenia (57%), głównie z powodu zakupu. Największe zmniejszenia są widoczne wśród budynków i budowli, których główną przyczyną było ich zbycie. Na koniec roku dominowały zmiany w grupie maszyn i urządzeń. Największa kwota umorzenia również wystąpiła w przypadku maszyn i urządzeń, co spowodowało, że największe zmiany w wartości bilansowej netto wystąpiły w przypadku budynków i budowli. Ogólnie z tabeli 1 można wywnioskować, że dominują w rzeczowych aktywach trwałych: budynki i budowle, maszyny i urządzenia i środki transportu.

Rzeczowe aktywa trwałe można również analizować ze względu na strukturę własnościową, co pokazuje tabela 2.

Tabela 2. Analiza dynamiki i struktury własnościowej rzeczowych aktywów trwałych

Wyszczególnienie	Kwota (tys. zł)		Struktura (%)		Dynamika (2014/2013) (%)
	2014	2013	2014	2013	
Własne	3 662	8 837	80	96	41
Używane na podstawie umowy najmu, dzierżawy lub innej umowy, w tym:	941	367	20	4	256
leasing samochodów osobowych	941	367	20	4	256
Razem	4 603	9 204	100	100	50

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdania finansowego.

Tabela 2 pokazuje, że dominującymi aktywami trwałymi są aktywa będące własnością spółki, szczególnie w 2013 r. W kolejnym roku proporcje z środkami trwałymi wziętymi w leasing zmalały. Jest to spowodowane spadkiem wartości aktywów trwałych ogółem przy jednoczesnym wzroście aktywów używanych na podstawie umowy leasingu. Analiza dynamiki pokazuje, że aktywa trwałe ogółem zmalały o 50%, co jest spowodowane istotnym spadkiem wartości własnych aktywów trwałych. W badanym okresie nastąpił jednak znaczący wzrost wartości samochodów osobowych wziętych w leasing (ponaddwukrotny).

W ramach informacji uzupełniających do rachunku zysków i strat osobno można przeprowadzić analizę przychodów i kosztów, którą należałoby rozpocząć od zbadania struktury geograficznej i dynamiki przychodów ze sprzedaży, którą prezentuje tabela 3.

Tabela 3. Analiza dynamiki i struktury geograficznej przychodów ze sprzedaży

Wyszczególnienie	Kwota (tys. zł)		Struktura (%)		Dynamika (2014/2013) (%)
	2014	2013	2014	2013	
Kraj	4 155	62 072	4,32	43,66	6,69
Eksport, w tym:	92 039	80 100	95,68	56,34	114,91
Unia Europejska	33 154	25 188	34,47	17,72	131,63
Kraje byłego ZSRR	588	828	0,61	0,58	71,01
USA	46 045	43 135	47,87	30,34	106,75
Azja	2 058	2 093	2,14	1,47	98,33
Pozostałe	10 194	8 856	10,60	6,23	115,11
Razem	96 194	142 172	100,00	100,00	67,66

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdania finansowego.

Jak wynika z tabeli 3, w 2014 r. nastąpił znaczący spadek przychodów ze sprzedaży produktów spółki w kraju. Ich udział w sprzedaży ogółem spadł z ok. 44% do 4%. W ramach dynamiki jest to zaledwie 7% wartości poprzedniego roku. W badanym okresie wzrosła sprzedaż poza granice kraju (o 15%).

W 2014 r. jest to już udział ok. 96% w przychodach ze sprzedaży ogółem. Najważniejszymi rynkami zbytu produktów są Unia Europejska i USA – w obu przypadkach sprzedaż wzrosła. Notuje się natomiast spadek sprzedaży do krajów byłego ZSRR oraz Azji. Ogółem w 2014 r. przychody ze sprzedaży obniżyły się w stosunku do 2013 r. i wyniosły 68% ich wartości.

W informacji dodatkowej spółka prezentuje również strukturę rzeczową przychodów ze sprzedaży. Analizę w tym zakresie przedstawia tabela 4.

Tabela 4. Analiza rzeczowa dynamiki i struktury przychodów ze sprzedaży

Wyszczególnienie	Kwota (tys. zł)		Struktura (%)		Dynamika (2014/2013) (%)
	2014	2013	2014	2013	
Dystrybucja i działalność wydawnicza w Polsce		54 784	0,00	38,53	0,00
Produkcja gier	24 656	23 579	25,63	16,58	104,57
Globalna cyfrowa dystrybucja gier	65 515	57 336	68,11	40,33	114,27
Inne	6 023	6 473	6,26	4,55	93,05
Razem	96 194	142 172	100,00	100,00	67,66

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdania finansowego.

Tabela 4 prezentuje całkowity spadek przychodów ze sprzedaży w ramach dystrybucji i działalności wydawniczej w Polsce w badanym okresie. Działalność ta w 2013 r. przynosiła prawie 55 mln zł przychodów. Produkcja gier i globalna cyfrowa dystrybucja gier przyniosły wzrost przychodów ze sprzedaży, zaś pozostała działalność spadek. Wzrosty przychodów ze sprzedaży nie pokryły spadków i przychody ze sprzedaży w 2014 r. osiągnęły 68% ich wartości roku poprzedniego. W obu badanych okresach największy udział w przychodach ze sprzedaży osiągnęła globalna cyfrowa dystrybucja gier (w 2014 r. ponad 68%).

Podsumowanie

Wykorzystanie informacji dodatkowej w analizie finansowej jest bardzo ważne, gdyż pozwala na przeprowadzenie dokładniejszej oceny kondycji finansowej przedsiębiorstwa. Obecnie obszar ten nie jest wykorzystywany w wystarczającym stopniu jako źródło informacji o jednostce gospodarczej, mimo że zawarto tam wiele cennych informacji o organizacji. Przedstawione w artykule rozważania dotyczą jedynie wybranego obszaru analizy finansowej z zastosowaniem informacji dodatkowej. Dokładność, szczegółowość analizy jest uzależniona od informacji zawartych w tym elemencie sprawozdania finansowego, przedstawionych przez przedsiębiorstwo.

Literatura

- Ambroziak M. (2010), *Analiza sprawozdań finansowych*, t. 1, *Zrozumieć sprawozdanie polskie, MSSF, US GAAP*, C.H. Beck, Warszawa.
- Bragg S.M. (2010), *Wskaźniki w analizie działalności przedsiębiorstwa*, Wolters Kluwer, Warszawa.
- Dreliszak E., Kania D. (2009), *Sprawozdanie finansowe od A do Z informacja dodatkowa*, ODDK, Gdańsk.
- Kowalak R. (2008), *Ocena kondycji finansowej przedsiębiorstwa w badaniu zagrożenia upadłością*, ODDK, Gdańsk.
- Nowak A. (2013), *Modele badania sprawozdań finansowych przedsiębiorstwa*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.
- Nowak E. (2008), *Analiza sprawozdań finansowych*, PWE, Warszawa.
- Sirocka A. (2005), *Informacje dodatkowe i noty objaśniające* [w:] A. Jaruga (red.), *Jednostkowe sprawozdanie finansowe według Międzynarodowych Standardów Rachunkowości MSSF/MSR*, Stowarzyszenie Księgowych w Polsce, Warszawa.

FINANCIAL ANALYSIS OF NOTES TO FINANCIAL STATEMENTS

Summary: The main purpose is presentation of using notes to financial statement in financial analysis. In this article used the methodologies: analysis of literature, case study, induction, deduction. The results of this article are: presentation methods of analysis notes to financial statement and case study Polish Stock Exchange Enterprise. The article presents additional part of financial analysis. There are methods of financial analysis using notes to financial statements as balance sheet and loss and profit statement.

Keywords: financial analysis, notes to financial statement, financial ratios.